

Štampani mediji: Malo i senzacionalistički o EU integracijama

Biro za društvena istraživanja (BIRODI) sproveo je analizu pomoću koje je želeo da utvrdi koliko i na koj način su različite novine kroz naslove na naslovnim stranicama želele da skrenu pažnju čitaoca u vezi sa pregovorima Srbije i EU 22. januara 2014. godine i uopšte sa temom evrointegracije Srbije. Novine su praćene 8 dana pre i posle pregovora, a obuhvatile su sledeće listove – Blic, Kurir, Politika, Večernje novosti, Informer i Danas. U predmet analize ulazili su naslov, podnaslov, nadnaslov, kao i odgovarajuća slika, odnosno karikatura.

Rezultati su pokazali da je zastupljenost naslova na naslovnim stranicama koji se bave ovim događajem i problematikom evrointegracije Srbije dosta mala – od 95 naslovnih strana ta tematika pojavila se na svega 16 naslovnih strana novina, odnosno u 16,84% slučajeva. Njihov intezitet je najveći na sam dan pregovora tj. 22. januara i tada je zasedanje u Briselu bilo na naslovnim stranicama svih uzorkom obuhvaćenih novina. Sa druge strane, osam dana ranije i kasnije intezitet tema na naslovnim stranicama je dosta mali (pre pregovora bilo je četiri naslovne strane sa tom temom, a posle pregovora pet)

Novina na čijoj se naslovnoj strani ponajviše pojavljivala tema evrointegracije Srbije bila je Politika sa pet naslovnih strana, zatim Večernje novosti i Danas sa po tri, Kurir sa dve, dok su Blic i Informer imali samo jednu.

Naslovi su selektirani prema određenom kriterijumu, odnosno prema cilju koji bi trebali da postignu. Na osnovu toga u ovim novinama pojavljuju se senzacionalistički, informativni i krtitički naslovi, kao i prelazne kategorije između ove tri vrste. Informativne naslove odlikuje relativna objektivnost, nepristrasan način pisanja, te neutralno prenošenje onoga što se desilo. Senzacionalistički naslovi su takvi da svojim popmeznim rečnikom teže da privuku pažnju, pristrasni su, odnosno promovišu određenu stranu. Kritički naslovi mogu biti pristrasni i izražavati stav autora, ali mnogo bitnija karakteristika za njih je što postavljaju određena pitanja, te dovode u sumnju različite stavke vezane za proces evrointegracije Srbije.

Slika 1 – Naslov iz Večernjih novosti je primer informativnog teksta u kome se relativno neutralno opisuje šta podrazumeva proces evrointegracije Srbije

Uočljivo je da nakon, a naročito pre pregovora,

dominiraju naslovi sa informativnim i kritičkim tonom. Pre pregovora 60% su informativni, a 40% su informativno kritički naslovi, dok je posle pregovora 20% naslova kritičke prirode, 20% informativno kritičke, 20% su informativni, a 40% informativno senzacionalistički. Na sam dan pregovora, kada je i euforija oko ovog događaja bila najveća, to se preslikalo i na novine, te zbog toga dominiraju informativno senzacionalistički i senzacionalistički naslovi (50% je čisto senzacionalističko, a 50% senzacionalističko informativno).

Posmatrano prema vrsti novine sledeće su razmere - kod Blica i Informera pojavljuje se svega jedan naslov senzacionalističkog karaktera, kod Večernjih novosti dva su naslova informativno senzacionalistička, jedan informativan, Kurir ima jedan senzacionalistički naslov i jedan informativno kritički, dok se u Danasu pojavljuje jedan informativno senzacionalistički naslov i dva informativna. Kod Politike, koja je imala najviše naslova na naslovnoj posvećenih ovoj temi, zastupljen je relativno kritičkiji pristup u odnosu na druge listove iz uzorka, te se ovde pojavljuju dva informativno kritička naslova, po jedan kritički i informativni i dva informativno senzacionalistička.

Pred pregovore pojavljuju se nekoliko kritičkih i informativno kritička naslova u Politici koji spekulišu oko evrointegracija Srbije. Prvi od njih, objavljen 13. januara i naslovljen „Beograd u sendviču između Brisela i Moskve“, prikazuje nešto širi kontekst pitanja evrointegracija, ukazujući na antagonizam između Evropske Unije i Rusije. Stoga, autor dovodi u pitanje mogućnost Srbije da istovremeno teži EU i da ima dobre odnose sa Moskvom. Drugi naslov, „Na vratima neke unije“, izražava skeptičnost autora teksta prema srpskim političarima koji vode pregovore sa EU, te se dovodi u pitanje njihovu sposobnost da uvedu Srbiju u EU do 2020. godine¹. Naslov slične tematike pojavljuje se i u Politici izašloj 19. januara (slika 2).

Slika 2 - Naslov i podnaslov su informativnog karaktera, međutim karikatura daje ovoj vesti kritički ton. Karikatura ukazuje na zaludnost dvojice političara Evropskom Unijom, a nedovoljno sposobnim da Srbiju uvedu uskoro u EU.

Dan pregovora obeležili su tekstovi informativne i informativno senzacionalističke prirode. U ovim drugima veliča se uspeh Srbije, a indirektno i onih političara koji su u njima učestvovali, pri čemu su u prvom planu bili Vučić i Dačić. Evropska Unija se vidi u dosta pozitivnom svetlu, kao nešto ka čemu Srbija istinski teži.

¹ Ako se naslov posmatra nezavisno od ostatka teksta, onda se on može tumačiti i tako kao da autor spekulise oko budućnosti Evropske Unije.

Najmanje prostora ovom događaju dao je Blic, koji je vest predstavio tek uz omanji naslov, bez ikakve slike, nadnaslova i podnaslova, dok su sve druge novine za nju odvojile centralno mesto na naslovnoj strani. Zanimljiv je naslov Kurira koji ukazuju, već tada, na odluku da se izađe na izbore. Naslov naglašava ulogu Vučića u političkom životu Srbije, pa izgleda kao da je od njegove volje zavisila odluka da li će izbora biti ili ne² (slika 4).

Slika 3 - Na Informerovoj naslovnoj strani od 22. januara centralno mesto zauzima naslov senzacionalističkog karaktera. U njemu se, kroz stavljanje u prvi plan Vučića i Dačića, veliča njihova uloga u procesu evrointegracije Srbije na konto čega dobijaju političke poene. Ujedno, ovakav naslov trebalo bi da legitimise i promoviše dalji evropski put Srbije.

Slika 4 – Senzacionalistički naslov u Kuriru koji u prvi plan ističe izbore, a ne pregovore u Briselu i evrointegraciju Srbije.

² Tema izbora na naslovnim stranama se i posle pregovora dovodila u vezu sa evropskim putem Srbije, pa tako u Danasu od 29. januara šef diplomatije Slovačke, M. Lajčak sugerise političkoj eliti i građanima da bi trebalo nastaviti sa evrointegracijama bez obzira na rezultate izbora.

Почетак преговора са ЕУ – почетак уставних промена

Међувладина конференција 21. јануара означиће старт за „чешљање“ целокупног правног система Србије

Да ли ће Устав Србије бити промењен, делимично или у целини, више није под знаком питања – није извесно само када ће то бити и на који начин. Сигурно је, међутим, да ће се то догодити најкасније до уласка Србије у Европску унију, када год да буде. Али уставна ревизија практично почиње овог месеца, формалним стартом преговора са ЕУ, односно међувладиног конференцијом 21. јануара, када креће „чешљање“ целокупног правног система земље.

Да је ово права прилика да се крене у уставну ревизију истичу сви они који сматрају да је важећи Устав из 2006. године кочио друштвени развој и променама у земљи. Професорка уставног права Маријана Пајванчић, на пример, истиче за „Политику“ да Устав треба мењати пре свега „због нас који овде живимо“, а не због ЕУ. Она указује да има много разлога за његову промену, а да је интеграција у ЕУ само један од њих. Прво због, како је навела, непостојеће интеграционе клаузуле, па шта указује и Милан Антонијевић, директор Јукома. Такав клаузула, како истиче, дозволила би приступање земље ЕУ.

„То је нешто што треба озбиљно размислити. Има земаља које су ЕУ приступале без интеграционе клаузуле, попут Немачке, али верујем, када већ радите ревизију Устава, да нема разло-

Дмитриј Стојановић

жени су, између осталог, услови за доношење референдумске одлуке, омогућена је примена европског налога за хапшење, као и изручивање хрватских држављана правосудним телима других држава на основу међународних уговора (што је касније довело до прошлогodiшњег усађања закона познатог као „лекс Перковић“). Поред тога, ојачана је независност правосудја, судови су добили овлашћења да директно примењују европско право, а ојачана је и незави-

Истраживање Јукома: само 29 одсто грађана и 28 одсто политичара мисли да је Устав средство којим се Косово спречава да оствари независност

га да ово питање не буде уређено на адекватан начин, како се касније не би појавила разна тумачења и позивања на Уставни суд“, каже Антонијевић за наш лист.

Због захтева ЕУ за усклађивање националних законодавстава са европским правом велики број држава које су данас чланице ЕУ морао је да промени свој устав. Нарочито оне које су у ЕУ улазиле у последњим таласима, попут Хрватске, најмлађе чланице, која је свој устав „уподобила“ 2010. три године уочи приступања ЕУ.

Тим променама хрватског устава, какве ће вероватно и Србија морати да предузме, убла-

сност Хрватске народне банке и Државног уреда за ревизију.

Када је реч о „европским променама“, већ сада је извесно да ћемо морати да се међамо посебно у области правосудја и људских права. Професорка Пајванчић наводи да треба саобразити цео сет људских права стандарима које налаже европски документ о људским правима, али и део који се односи на владавину права – пре свега на правосудје и стандарде у вези са статусом судова, судија и њиховом независношћу. Још један битан разлог, по њеном мишљењу, за промену устава јесте питање децентрализације, односно, локалне самоуправе која такође треба да буде саобразена и нашим потребама, а и онемо што су стандарди европских докумената о регијама и локалној самоуправи.

страни 6

Slika 5 - Slika uz naslov sugerise da ce se uskoro Srbija, usled zahteva iz EU, promeniti Ustav. Ujedno, pored slike se iznosi i jedan podatak koji bi trebalo da opravda promenu Ustava u vezi sa položajem Kosova, jer, naime, tek manji broj (oko 30%) građana i političara vidi ga kao sredstvo da se Kosovo zadrži u okviru granica Srbije.

Novine su predočavale i šta se od Srbije očekuje kako bi pristupila EU. Večernje novosti su pred pregovore ukazivale na naslovnoj strani

da bi Srbija trebalo da normalizuje odnos sa Kosovom, dok je Politika nešto ilustrativnije predstavila ovo pitanje (slika 5).

Nakon pregovora pojavljuje se i jedna naslona strana u Kuriru koja ukazuje da je još jedan od preduslova ulaska u EU da se otkriju naručioc ubistva Đinđića. Politika donosi nešto kritičniji stav prenoseći izjavu Edvarda Kukana koji smatra da Srbija ne treba da pristane na sve u pregovorima.

Za kraj, trebalo bi podvući nekoliko zaključaka. Prvo, novine iz uzorka nisu smatrale ovaj događaj toliko bitnim, te im nisu ni odvojile preterano prostora na naslovnim stranicama (sem na sam dan pregovora). Drugo, karakter naslova je takav da se najviše pojavlju informativno senzacionalistički naslovi (4), informativni (4) i senzacionalistički (3) dok najmanje ima informativno kritičkih (2) i kritičkih (1). Drugim rečima, ovakvim prenošenjem vesti novine su promovisale evropske integracije Srbije, ali i aktere koji u njima učestvuju³. Konačno, evrointegracija Srbije je kroz ove naslove najčešće povezivana sa još dve bitne teme – rešavanjem statusa Kosova i raspisivanjem izbora.

Autor: Željko Rakovac

³ Ako se pogleda u kontekstu izbora koji su već tada mogli da se očekuju, nezanemarljiv politički kapital pred njih stekla su dva glavna aktera na srpskoj strani – Vučić i Dačić, koji će uspeh postignut u Briselu koristiti za promovisanje svoje partije.